

Reo agus leá

Súil thapa ar an gceacht

Cuir tús leis an gceacht trí ligean do roinnt páistí babhla a bhfuil sioc air agus ciúbanna oighir i bhfolach ann a mhothú, ansin iompaigh é chun an t-oighear a nochtadh. Déan cur síos ar an oighear mar uisce crua fuar agus ná bailigh ach breathnuithe ó bhéal. Iarr ar an rang tuar a dhéanamh faoi cad a tharlóidh sa seomra te, ansin féach ar roinnt ciúbanna beaga ag leá in éineacht leis an rang, agus ná húsáid an focal 'leá' go dtí go bhfeictear an t-athrú. Fiosraíonn na grúpaí ciúbanna atá fós fuar ag na boird, agus tuáillí acu, ansin féachann siad arís ar an lochán atá ag teacht. Críochnaigh le plé gearr chun ciall a bhaint as: leánn an teas an t-oighear; reonn an fuacht an t-uisce.

Cuspóirí foghlama

- Oighear a mhothú, féachaint air agus a rá conas atá sé difriúil ó uisce
- Féachaint ar oighear ag leá agus labhairt faoin athrú ó oighear go huisce
- Labhairt faoi conas a iompaíonn an fuacht uisce ina oighear agus conas a iompaíonn an teas oighear ar ais ina uisce

Roimh an gcloigín – ullmhúchán

Reoigh ciúbanna beaga oighir thar oíche (cuir dath ar chuid acu más mian leat) agus coinneigh oighear na ngrúpaí i mála fuaraithe nó sa reoiteoir go dtí céim 4 ionas go bhfanfaidh sé crua. Bíodh babhlaí trédhearcacha réidh agat, tuáillí in aice leis an spás taispeántais, babhla breise agus báisín ranga chun an t-uisce a dhoirteadh isteach ann. Is fearr ciúbanna beaga a úsáid ionas go bhfeicfean an leá i gceann cúpla nóiméad.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
ciúbanna oighir a reodh roimh ré (dath curtha ar chuid acu le braon datha bia más mian leat; is fearr ciúbanna níos lú ionas go bhfeicfear an leá níos tapúla)	6	grúpa	ollmhargadh	mála oighir ó shiopa, briste ina phíosáí beaga
babhlaí trédhearcacha	1	grúpa	seomra ranga	tobáin thrédhearcacha ó bhia beir leat nó cupáin mhóra phlaisteacha thrédhearcacha
tuáillí	1	grúpa	seomra ranga	tuáillí soithí nó rolla tuáillí páipéir
babhla trédhearcach breise le haghaidh thaispeántas an mhúinteora	1	rang	seomra ranga	aon soitheach trédhearcach ar féidir leis an rang feiceáil isteach ann
mála fuaraithe nó bosca inslithe chun oighear na ngrúpaí a choinneáil go dtí céim 4	1	rang	seomra ranga	fág ciúbanna na ngrúpaí sa reoiteoir agus faigh iad nuair a bheidh tú ag bogadh ar aghaidh go céim 4

Pointe sábháilteachta

Ná blaistear oighear ná uisce leáite. Má éiríonn na lámha míchompordach fuar, ná ceadaigh ach teagmhálacha gearra; glan suas aon uisce a dhoirtear láithreach; ba cheart na lámha a ní tar éis súgradh le huisce.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Coinnigh an babhla a bhfuil sioc air dúnta; ná tabhair cuireadh ach do bheirt nó triúr páistí an taobh amuigh a mhothú agus an rang ag tomhas. Glac go cineálta le gach smaoineamh, ansin iompaigh é chun a nochtadh: Oighear! Uisce reoite. Coinnigh an nochtadh gearr agus spraíúil.
- **Oighear agus uisce:** Coinnigh an t-oighear le feiceáil agus ná hainmnigh ach an t-oighear faoi láthair. Bailigh roinnt focal ó bhéal faoi chuma agus faoi mhothú an oighir (crua, fuar, lonrach, sleamhain). Ná fiafraigh fós cad a tharlóidh sa seomra te — coinnigh an tuar sin don chéad chéim eile.
- **Féach ar an oighear ag leá:** Cuir roinnt ciúbanna beaga in aon bhabhla trédhearcach amháin ar an mbord taispeántais. Léirigh os ard N'fheadar / Tuaraim / Tástálaim; iarr ar na páistí a n-ordóga a thaispeáint do na roghanna ar an gclár. Gach leathnóiméad, dírig do mhéar ar an mbabhla agus iarr breathnú amháin: na himill géar nó cruinn? níos lú? uisce ag an mbun? Mura bhfuil mórán ag athrú, téigh an babhla go réidh idir do lámha. Ná húsáid an focal 'leá' go dtí go mbeidh na páistí tar éis féachaint ar an athrú.
- **Fiosraigh ár n-oighear:** Ná cuir na grúpaí ag obair ach amháin nuair atá an t-oighear fós crua ón mála fuaraithe. Bailíonn cúntóir amháin ó gach grúpa babhla agus tuáille; muinchillí craptha suas. Siúil timpeall agus athluaigh a gcuid focal: crua agus fuar; tháinig an t-uisce ar na méara ón oighear ag leá. Má éiríonn na méara rófhuar, ná ceadaigh ach teagmhálacha gearra.
- **Cad atá ag athrú?:** Tabhair an rang ar ais chuig breathnú ciúin. Spreag iad le súile agus le teagmháil chúramach: an t-oighear níos lú, níos mó uisce, imill níos boige. Déan idirdhealú idir an méid a fheicimid agus an méid a cheapaimid a chiallaíonn sé. Cuir babhla a leánn go tapa i gcomparáid le babhla a leánn go mall agus fiafraigh os ard cén fáth, meas tú.
- **Plé chun ciall a bhaint as:** Tóg smaoineamh amháin ag an am. Ar dtús, athluaigh an leá agus a gcuid focal féin á n-úsáid agat. Ansin amháin, cuir an reo leis go héadrom mar an t-athrú droim ar ais (an reoiteoir sa bhaile, sioc nó lochán reoite). Críochnaigh le húsáid amháin sa saol mór, mar shampla mála fuaraithe nó veain uachtair reoite. Ná labhair faoi cháithníní ná faoi thástáil chothrom.

Cad ba cheart a fheiceáil

Déanfaidh formhór na bpáistí cur síos ar an oighear mar rud cruu, fuar atá difriúil ó uisce, agus ansin tabharfaidh siad faoi deara go bhfuil na ciúbanna ag éirí níos lú, na himill ag éirí cruinn agus lochán ag teacht. Dearbhaigh gur ón leá a tháinig an t-uisce ar na méara. Leánn an t-oighear níos moille i roinnt babhlaí (ciúbanna níos mó, áit níos fuaire) — rud atá úsáideach le haghaidh comparáide, ní toradh mícheart é. Ceartaigh go réidh aon mhaíomh gur substaint dhifriúil ó uisce é an t-oighear.

Míthuisceintí agus idirghabhálacha

- **Is dhá rud dhifriúla iad oighear agus uisce — ní uisce é oighear.** — Athluaigh go réidh agus tú ag díriú ar an mbabhla: is uisce é oighear atá reoite go crua agus go fuar; nuair a leánn sé, is uisce arís é. Ardaigh an ciúb atá ag crapadh agus an lochán mar an t-ábhar céanna ag athrú.
- **Ní leánn oighear ach amháin má chuirimid in uisce te é nó ar radaitheoir.** — Dírigh ar ais ar an mbabhla taispeántais nach raibh ach in aer an tseomra ranga: ba leor ár seomra te. Ainmnigh an leá bunaithe ar an athrú sin a chonaic siad, ní ar theas nár úsáid siad.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Iarr orthu díriú ar an oighear crua agus ar an uisce sa bhabhla; cuir focail ar a ngothaí: crua/fuar agus ag leá.	• Spreag difríocht amháin ó bhéal: tá oighear crua agus fuar; tá uisce fliuch agus sreabhach.	• Fiafraigh cén fáth ar leáigh an t-oighear i mbabhla grúpa amháin níos tapúla ná i mbabhla grúpa eile (ciúbanna níos lú, lámha níos teo, an áit sa seomra), gan ach an méid is féidir leo a fheiceáil á úsáid acu.

Nasc traschuraclaim

Nasc le hAistear/le teanga ó bhéal: cleachtann na páistí focail chun cur síos ar a dtugann siad faoi deara (crua, fuar, fliuch, níos lú) agus déanann siad athinsint ar an athrú ó oighear go huisce in abairtí iomlána.